

N:o 44.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 Mars 1876, kl. 3 e. m.

Utlåtande angående Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af medel för utförande af åtskilliga nybyggnader och andra arbeten vid Statens jernvägar äfvensom för anskaffande af jernvägsmateriel.

(2:a U. A.)

Uti den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t begärt, att för utförande af föreslagna nybyggnader och andra arbeten, som dels erfordrades för fullständigande af nyare stambanedelar, dels föränleddes af enskilda banors anslutning och ökad rörelse, äfvensom för anskaffande af lokomotiver och vagnar samt delar deraf jemte verktygsmaskiner, ångpumpar, lyftkranar och andra inventarier, måtte ställas till Kongl. Maj:ts disposition, att för år 1877 utgå från Riksgäldskontoret, ett belopp af 3,942,000 kronor; dock med rätt för Kongl. Maj:t att deraf redan under år 1876 i afräkning låta Styrelsen för Statens jernvägstrafik för det ena eller andra af nämnda ändamål i Riksgäldskontoret lyfta ett belopp af 1,500,000 kronor.

På sätt af Statsrådsprotokollet (Bil. N:o 5 a. sid. 37—42) inhemtas, är denna nådiga framställning föränledd af en utaf Styrelsen för Statens jernvägstrafik till Kongl. Maj:t ingifven underdånig skrifvelse i ämnet, deruti Styrelsen beträffande de särskilda behofven af anslag för oförmälda ändamål anført hufvudsakligen, att sedan trafiken kommit i gång å Norra stambanan mellan Upsala och Storvik, det visat sig nödigt att vid vissa stationer å denna bandel utföra åtskilliga *kompletteringsarbeten*, dels för att kunna öppna gods-rörelse, dels för att tillhandahålla bantågens lokomotiv med vatten till ångpannorna, hvilka arbeten betingade en utgift af 49,000 kronor.

I följd af enskilda jernvägars anslutning till statsbanorna nödvändiggjordes åtskilliga arbeten och kostnader till sammanlagdt belopp af 223,000 kronor.

För värden af de nya lokomotiv och vagnar, som förväntades komma i bruk, äfvensom för utvidgning af de för materielen i allmänhet afsedda verkstads- och förrådsbyggnader blefve nybyggnader behöfliga dels vid Stockholms centralstation och dels vid Liljeholmen, Göteborg och Malmö, hvilka nybyggnader beräknats förorsaka en utgift af 278,000 kronor.

Hvad anginge erforderliga bostäder åt betjeningspersonalen, så hade genom de extra statsanslag för åren 1874 och 1875, hvilka utgått till uppförande af boställslägenheter åt banvakter och stationsbetjente, behovet af dylika lägenheter, för så vidt detsamma rörde banvakterna blifvit i det närmaste fylt. För fullständigandet af i detta senare afseende behöfliga byggnadsföretag hade styrelsen beräknat återstoden af erforderliga anslag, nemligen dels 30,000 kronor för 10 nya banvaktsstugor mellan Stockholm och Upsala, dels 159,000 kronor för uppförande af källare och andra nödiga uthus till de 318 stugor, för hvilka ofvan omförmälda extra statsanslag varit afsedda, eller tillsammans 189,000 kronor.

Näst efter frågan om banbevakningspersonalens bostäder stode den om stationsbetjenings. I detta hänseende hade Styrelsen framhållit, huru svårt, ofta omöjligt, det vore för stationsbetjeningen att för den kontanta inqvarterings-ersättningen skaffa sig bostäder i stationernas närhet, eller huru dyrt det fölle sig för Statens jernvägstrafik att förhyra lägenheter åt denne betjening, hvilket senare alternativ med hvarje år blefve både nödvändigare och mera betungande. Frågan om stationsbetjenings inqvartering inom sjelfva stationerna, eller i dessas omedelbara närhet, vore numera, sedan de s. k. nattågen kommit till stånd, icke längre en fråga af endast ekonomisk art, utan derjemte en fråga, som mycket nära rörde stationstjenstens säkerhet, hvilken bjöde, att vederbörande befäl måste kunna äfven nattetid och utan tidsödande budskickning påkalla och vinna betjenings biträde. Styrelsen hade derföre ansett sig nu böra framlägga en plan för lösningen af denna fråga.

Enligt det underdåniga förslaget till personalstat för 1876 utgjorde antalet egentliga stationsbetjente 1,012. Häraf vore 54 stationskarlsförmän och 179 stationskarlar inqvarterade i Staten tillhöriga byggnader; ett mindre antal bodde i af Statens jernvägstrafik förhyrda lägenheter, men flertalet måste bo hvar de kunde, och den kontanta inqvarteringsersättningen, dem bestodes, räckte i de allra flesta fall icke till betäckande af den nu så dryga hyreskostnaden. Af den nuvarande egentliga stationsbetjeningspersonalen voro det således ett antal af 779, som icke hade bostäder i staten tillhöriga byggnader, och om dertill lades det antal, som vid öppnandet för trafik af

banan Sköfde—Carlsborg inträdde i tjänstgöring, så kunde hela det antal, för hvilket bostäder nu måste beräknas, i rundt tal uppskattas till 800. Under antagande, att hvar och en af denna personal skulle bestås ett utrymme lika stort med det en banvakt åtnjöte, och under vidare antagande, att prisen å arbetskostnad och materialier icke höjdes utöfver de närvarande skulle kostnaden för hvarje boställslägenhet kunna upptagas till omkring 3,000 kronor. Det vore visserligen nödigt, att förmännen erhöles i någon mån rymligare bostäder, än dem underordnade stationskarlar, hvilket å ena sidan förstörade kostnaden; men å andra sidan kunde andragas, att flera stationskarlar kunde bo i en och samma byggnad, hvilket icke vore förhållandet med banvakterne, och att kostnaden för en dylik gemensam byggnad fölle sig billigare, än flera små för samma antal personer. Byggnadskostnaden för hvarje lägenhet kunde sålunda uppskattas till omkring 3,000 kronor, eller för 800 personer till 2,400,000 kronor.

I afseende å tiden, inom hvilken dessa byggnader borde vara fullbordade, ansåge Styrelsen 5 år vara den längsta, som borde i fråga sättas. I detta fall skulle för hvarje år böra utgå ett belopp af 480,000 kronor. Men då dels nya stationer efter hand tillkomme, dels stationspersonalen ökades i mån af rörelsens tillväxt, och då åtminstone en del bland den af sist nämnda anledning ökade personalen borde åläggas att bo inom eller vid stationernas områden, hade Styrelsen i underdånighet föreslagit, att till uppförande af boställslägenheter för stationspersonal måtte för år 1877 anvisas ett belopp af 500,000 kronor.

Med hänsyn till nya anläggningar hade Styrelsen anmält behovet af *snöskärmar* utmed flera ställen af Östra stambanan, vid hvilka, enligt hvad erfarenheten under sistlidne vinter gifvit vid handen, stora snöansamlingar kunde uppstå och hindra bantågens regelbundna gång. För expropriation af jord till nämnda ändamål samt sjelfva skärmarnas anordning hade Styrelsen upptagit ett belopp af 30,000 kronor.

Beträffande derefter *materiel* af lokomotiv och vagnar samt dertill hörande reservdelar, äfvensom öfriga *inventarier*, hade Styrelsen icke förutsett större behof, än som ungefärligen motsvarade den tillökning i rörelse, som nu ansåges kunna förväntas, allt under antagande likväl att, om förhållandena under näst instundande år skulle dertill föranleda, få inkomma med ny anmälan om inköp af lokomotiv och vagnar. Nu föreliggande förslag innefattar anskaffning af 14 stycken lokomotiv, 70 stycken personvagnar, 8 stycken postvagnar och 300 stycken godsvagnar, äfvensom axlar och hjul, reservdelar till lokomotiv och vagnar, verktygsmaskiner, ångpumpar, lyftkranar, med flere inventarier för en sammanräknad kostnad af 2,600,000 kronor.

Styrelsen hade uppställt sina beräkningar så godt sig göra låte, då sådant skulle ske två år före den tid beräkningarna gälde; men Styrelsen hade jemväl anhållit dels att vid afgifvandet af specifik kostnadsberäkning för 1877 få närmare uppgifva, huruledes utgiftsbeloppen borde å de särskilda titlarna fördelas, dels att i händelse af behof redan under 1876 få förfoga öfver ett belopp af 500,000 kronor för nya byggnader och anläggningar samt ett belopp af 1,000,000 kronor för ny materiel, eller tillsammans 1,500,000 kronor.

Hvad sålunda blifvit till utförande under år 1877 föreslaget har Utskottet icke kunnat undgå att finna af behofvet påkalladt och har Utskottet förty ansett sig böra till Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag tillstyrka bifall.

Hvad emellertid särskildt beträffar den framlagda planen för beredande af bostäder åt stationsbetjeningspersonalen, så och då af hvad ofvan meddelats framgår, att Trafikstyrelsens afsigt vore att åt hela denna personal anskaffa sådana samt att den sammanräknade kostnaden härför skulle uppgå till det betydliga beloppet af 2,400,000 kronor, har Utskottet funnit denna fråga förtjent af särskild uppmärksamhet. Visserligen torde de skäl, Trafikstyrelsen för sin framställning i ämnet åberopat, icke kunna fränkännas en ganska stor betydelse, men å andra sidan hafva de betydliga kostnaderna synts Utskottet mana till varsamhet vid den uppgjorda planens tillämpning. Då de ifrågavarande byggnaderna äro afsedda att så småningom under loppet af åtskilliga år uppföras, torde det vara särdeles svårt att på förhand bestämma i hvilka särskilda fall, behofvet kräfver att en hvar af stationspersonalen har sin enskilda byggnad, hvilken omständighet måste utöfva betydligt inflytande på den erforderliga kostnaden. Trafikstyrelsen sjelf har uppmärksammat denna omständighet, i det Styrelsen antagit att flera stationskarlar skulle kunna bo i samma byggnad, men den härigenom besparade byggnadskostnaden skulle, enligt Styrelsens förmenande, uppvägas af ökad kostnad för anskaffande af rymligare bostäder åt förmännen. Utskottet föreställer sig emellertid, att den i sistnämnda hänseende ökade kostnaden ej borde blifva så synnerligen betydande att ej en besparing i allt fall skulle kunna vinnas genom att i så stor utsträckning som möjligt tillämpa den principen, att i en och samma byggnad inrymma flera personer. — Jemväl den omständigheten bör härvid beaktas, att sannolikt å en del orter lämpliga bostäder för den ifrågavarande personalen torde kunna förhyras för ett pris, som understiger räntan å det för motsvarande byggnad beräknade kapitalet, om dertill lägges den årliga underhållskostnaden för nybyggnaden; och der sådant kan vara förhållandet, bör, enligt Utskottets förmenande, icke någon nybyggnad sättas i fråga.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har det synts Utskottet lämpligt, om Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhölle, att vid den årliga pröf-

ningen af anslagsbehovvet i förevarande hänseende må noggrannt undersökas, när och hvar uppförandet af nybyggnader för stationsbetjeningens herberge-
rande må finnas vara af omständigheterna påkalladt; och hemställer Ut-
skottet alltså:

a) att Riksdagen må för utförande af föreslagna ny-
byggnader och andra arbeten, som dels erfordras för full-
ständigande af nyare stambanedelar, dels föranledas af
enskilda banors anslutning och ökad rörelse, äfvensom
för anskaffande af lokomotiv och vagnar samt delar deraf
jemte verktygsmaskiner, ångpumpar, lyftkranar och andra
inventarier ställa till Kongl. Maj:ts disposition att för år
1877 utgå från Riksgäldskontoret ett belopp af 3,942,000
kronor, dock med rätt för Kongl. Maj:t att af sålunda
för år 1877 anvisade belopp redan under innevarande år i
afräkning låta Styrelsen för Statens jernvägstrafik för det
ena eller andra af dessa ändamål i Riksgäldskontoret
lyfta ett belopp af 1,500,000 Kronor; och

b) att vid anmälan häraf Riksdagen må i underdånig-
het anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta för hvarje sär-
skildt fall noggrant undersöka på hvilka ställen och i
hvilken omfattning uppförandet af bostäder åt stations-
personalen må vara af nöden.

Stockholm den 14 Mars 1876.

På Stats-Utskottets vägnar:

CARL EKMAN.
